

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лінгвокультурологія

Освітня програма «Німецька мова і література»
Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація «035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька».

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 __ від “28” 08. 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Лінгвокультурологія (вибіркові дисципліни / професійна практична підготовка)
Викладач (-і)	Кандидат філологічних наук, доцент Остапович Олег Ярославович Завідувач кафедри німецької філології
Контактний телефон викладача	050 513 96 01
E-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна, заочна, дистанційна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://cee.pnu.edu.ua www.d-learn.pnu.edu.ua http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Відповідно до Плану-графіку контролю самостійної роботи викладачами кафедри, на якій читається дисципліна
2. Анотація до курсу	
Даний теоретичний курс входить до циклу професійно орієнтованих дисциплін з іноземної філології, логічно пов'язаний з курсами мовознавства, країнознавства, лінгвокраїнознавства, основ теорії мовної комунікації, історії мови і лексикології, теорії перекладу та практики мовлення. Він призначений для студентів спеціальності мова та література (німецька) і читається на першому році навчання в магістратурі. Навчальна дисципліна Лінгвокультурологія знайомить студентів із проблематикою культурологічно релевантного, фонового змісту мовних одиниць, основними концепціями та теоріями, які аналізують культурну специфіку мови і мовлення та культурні і ментальні відмінності між представниками різних етномовних спільнот. Курс ведеться німецькою мовою, що сприяє збагаченню словникового запасу студентів відповідною термінологією та позитивно впливає на оволодіння німецькою мовою та мовленням.	
3. Мета та цілі курсу	
Кожна національна культура складається з національних і інтернаціональних елементів і не може цілком збігатися з іншою культурою. Тому метою курсу є поглиблення у студентів системи сучасних лінгвокультурологічних знань про специфіку мовної картини світу та зокрема відповідних особливостей мовної поведінки носіїв німецької мови; цілісного уявлення про мову як засобу накопичення та передачі із покоління в покоління суспільно-історичного досвіду та національних реалій її носіїв; збагачення культурологічних знань майбутніх філологів та формування у них здатності розуміти ментальність носіїв німецької мови. Курс має на меті формування, попри суто мовну, культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно-кумулятивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, лексичних реалій, транслаторних лакун, алюзій вертикального контексту. Завдання курсу: • знайомство з історією виникнення та розвитку лінгвокультурології як розділу науки про мову, її місцем серед інших наукових лінгвістичних дисциплін та зв'язок із ними; • розширення лінгвістичних і національно-культурних знань студентів, їх комунікативних, міжкультурних і перекладацьких можливостей через комплексне вивчення зв'язку німецької мови з культурою її носіїв; • збагачення словникового запасу студентів термінологією з різних сфер людських знань – базою для вільного живого спілкування між народами з метою забезпечення комунікативної компетенції через адекватне сприйняття мови співрозмовника та розуміння оригінальних текстів;	

- знайомство студентів з життям країн, мову яких вони вивчають, у всіх його аспектах, з відображенням процесів розвитку суспільства у мові та формування у свідомості студентів поняття про предмети і явища Німеччини та німецькомовних держав, що не мають аналогів ні в рідній культурі, ні в рідній мові.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності

Здатність бути критичним і самокритичним

Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Здатність спілкуватися німецькою мовою.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності

Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі мовознавства і літературознавства, методологічні принципи і методичні прийоми лінгвістичного дослідження.

Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства тощо; здатність вільно користуватися фаховою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Здатність самостійно досліджувати сучасні мовознавчі та літературознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.

Здатність аналізувати, реферувати, коментувати й узагальнювати результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників, використовуючи сучасні методики і методології.

Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі філології.

Здатність до ефективного іншомовного, а також міжособистісного спілкування у навчанні та професійній діяльності.

Результати навчання

Демонструвати належний рівень володіння державною та німецькою мовами для здійснення письмової та усної комунікації, зокрема в професійному й науковому спілкуванні.

Проявляти толерантність і повагу до іншого (раса, національність, релігія тощо).

Розуміти і дотримуватися міжособистісних, міжкультурних, соціальних і професійно-етичних норм спілкування з іншими людьми у соціально-побутових та виробничих умовах.

Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.

Володіти експресивними, емоційними, логічними засобами мови та здатністю спрямовувати їх для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

Здійснювати міжмовну і міжкультурну усну та письмову комунікацію, обмін інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів німецької (іноземними) та українською мовами.

Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці та літературознавстві.

Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

Дотримуватися правил академічної доброчесності.

Чітко й аргументовано пояснювати сутність філологічних проблем та власну думку щодо них.

Здійснювати літературне редагування текстів різних стилів та жанрів.

Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			20		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			10		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
1	035 Філологія Спеціалізація «035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька».	1	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Linguokulturologie als wissenschaftliche Disziplin 1. Der Begriff «Linguokulturologie». 2. Gegenstand und Aufgaben der Linguokulturologie 3. Linguokulturologie und verwandte Wissenschaften. 4. Methodik der Linguokulturologischen Forschung . 5. Grundbegriffe der Linguokulturologie . 6. Entwicklungsgeschichte und Vertreter der Linguokulturologie	Лекція, семінар	1, 2, 3, 14, 16	2 1	5	Вересень 2020
2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. 1. Geschichte der Konzepte von Sprache und Kultur.	Лекція, семінар	4, 7, 11, 18,	2 1	5	Вересень 2020

2. Relativistische und kontinistische Sprachtheorien. 3. Hypothese der sprachlichen Relativität. 4. Hypothese der sprachlichen Additivität. 5. Wechselbeziehungen zwischen dem begrifflichen und sprachlichen Weltbild.					
3. Realienwörter als sprachliche Repräsentanten der Hintergrundkenntnisse 1. Der Begriff der Hintergrundkenntnisse in allgemeiner Linguistik, Pragmatik und Translatorik. 2. Definition und Merkmale der Realien. Realien-Tatsachen und Realien-Wörter. 3. Realienwörter und äquivalenzlose Lexik. 4. Begrifflich - denotative und konnotative Hintergrundrealien. 5. Klassifikation der Realienwörter 6. Übersetzung der Realienwörter	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 10, 14, 22	2 1	5	Жовтень 2020
4. National-kulturelle Komponente der Semantik 1. Linguokulturologische Theorie des Wortes. Begriffliche und konnotative Seme. 2. Linguokulturologische Analyse der lexikalischen Semantik 3. National-kulturelle Komponente der Semantik.	Лекція, семінар	5, 10, 12, 13, 22	2 1	5	Жовтень 2020

Ihr gnoseologischer und ontologischer Status. 4. Denotativer, signifikativer und konnotativer Bezug der national-kulturellen Komponente der Semantik. 5. Ausdrucksebenen der der national-kulturellen Komponente der Semantik in der Bedeutungsstruktur der Phraseologismen. 5. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen 1. Internationalisierung als sprachliche Universalie. 2. Historische Faktoren der Internationalisierung. 3. Globalisierung der Wirtschaft und ihre sprachlichen Folgen. 4. Entwicklung vom Internet und ihre Widerspiegelung in der Sprache. 6. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache 1. Das Wesen der Neologie. Ihre historischen und sozialen Faktoren. 2. Neologismen als Entlehnungen, Neubildungen und Derivate. 3. Modewörter und Wörter des Jahres als Merkmale der historischen Epoche. 7. Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 10, 12, 14, 16, 20, 22	2 1	5	Жовтень 2020
	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Листопад 2020
	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Листопад 2020

1. Kulturgeschichtliche Wechselhaftigkeit der Sprache und Rede. 2. Altgermanische Kulturschätze in gegenwärtigen germanischen Sprachen. 3. Epoche des feudalen Mittelalters im germanischen Wortschatz. 4. Onymische Lexik als Quelle der kulturgeschichtlichen Information. 8. Vertikaler Kontext als historisch-philologischer Aspekt des Textes 1. Wichtigkeit des kulturhistorischen Hintergrundwissens für das Verstehen und Übersetzen des fremdsprachigen Textes. 2. Literarischer Titel als komplexe Quelle der kulturbezogenen Information. 3. Der Begriff des vertikalen Kontextes. Seine Komponenten und pragmatisches Potential. 4. Komplexe kulturelle Konnotation des Textes als des Ganzen. 9. Nationale Sprachvarietäten 1. Deutsch als plurizentrische Sprache 2. Theorie der nationalen Sprachvarietäten 3. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. 4. National-staatliche Varietät der Standardsprache und regionale Varianten, Dialekte und Mundarten.	Лекція, семінар самостійна робота Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 16, 22 8, 9, 17, 19, 21, 23	2 1 2 1	5 5	Листопад 2020 Грудень 2020
---	---	--	-------------------------------	-------------------	--

5. Besonderheiten des Österreichischen Deutsch und des Schweizer Deutsch auf phonologischer, orthographischer, morphologischer, syntaktischer und lexikalischer Ebene. 10. Paralinguistische, orthographische, translatorische und lexikographische Aspekte der Linguokulturologie 1. Kulturspezifika der Gesten und ihres sprachlichen Ausdrucks. 2. Graphische Bezeichnungen und Abbreviaturen als Träger der Kulturspezifika. 3. Linguokulturologische Aspekte der mündlichen Synchronübersetzung. 4. Linguokulturologische Wörterbücher als angewandtes Problem.	Лекція, семінар самотійна робота	1, 2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Грудень 2020
--	--	--	----------------	----------	---------------------

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Участь в роботі впродовж семестру/залік - 100 Поточний контроль включає: тестування, виконання практичних завдань, самотійну роботу, усне опитування, реферат, доповідь, дистанційне навчання – тести. Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів, бал за складання заліку (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях
-----------------------------------	---

	викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Вимоги до письмової роботи	Передбачене одне письмове підсумкове тестування, яке охоплює 50 завдань, з них кожне оцінюється по 0,5 балів (максимальна кількість балів – 25). Зразок підсумкової контрольної роботи (тесту) наведено в робочій програмі
Семінарські заняття	Усні відповіді, реферат, виступ, тести, доповідь, дистанційне навчання. Оцінюються по п'ятибальній системі Оцінюється відвідуваність усіх 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 25 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 1.
Умови допуску до підсумкового контролю	Позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовними модулями (оцінювання роботи студента під час практичних занять; поточне тестування після вивчення розділу; реферат) При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали підсумкового тестування.

7. Політика курсу

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час заліку (модуль 2). Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять. На консультаціях викладача студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять і письмової роботи. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2

Рекомендована література

Основна

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. - 2-е изд. - М.: Сов. энцикл., 1969. - 607 с.
2. Брутян Г. А. (1968) Гипотеза Сепира-Уорфа. — Ереван: Луйс.
3. Верецагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. - М.: Рус. яз., 1980. - 320 с.
4. Влахов С. , Флорин С. Непереводимое в переводе. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высш. шк., 1986. - 416 с.
5. Гумбольдт В. фон. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества // Избранные труды по языкознанию. - М., 1984. - С. 34 – 298

6. Домашнев А.И. Очерк современного немецкого языка в Австрии. – М.: Высш. школа, 1967. – 179 с.
7. Домашнев, А.И. Современный немецкий язык в его национальных вариантах. – Л.: Наука, 1983. – 231 с.
8. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
9. Кривоносов А.Т. Философия языка / А.Т. Кривоносов. – М.: ИЦ «Азбуковник», 2012. – 788 с.
10. Левицкий В.В. Семасиология. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
11. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. - М., Высш. школа, 1991. - 173 с.
12. Розен Е. И. Немецкая лексика: история и современность. - М.: Высшая школа, 1991. - 96 с.
13. Ярцева Н. Г. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: «Высшая школа», 1990.
14. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. — Berlin / New York: de Gruyter. — 1995. - 575 S.
15. Coseriu E. Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
16. Die viersprachige Schweiz // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer.- 2., neubearb. Aufl.- Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg:Sauerlander,2000.- 319 S.
- 17.Muhr R. (hrsg.) Internationale Arbeiten zum österreichischen Deutsch und seinen nachbarsprachlichen Bezügen. — Wien: Verlag Holder-Pichler-Tempsky. - 1993— 133 S.
18. Oguy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguy. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
19. Riesel E. Der Stil der deutschen Alltagsrede. — М.: Vyssaja skola, 1964. —315 S.
20. Sapir E. (1961) Die Sprache. — München: Max Hueber Verlag.
21. Weisgerber L. (1971) Die geschichtliche Kraft der deutschen Sprache. — Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwan.
22. Whorf B. L. (1956) Language, Thought and Reality. — Cambridge, Mass.: MIT; New York: J.Wiley; London: Chapman Hall.
23. Whorf B. L. (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.

Додаткова

- 1.Блэк М. (1960) Лингвистическая относительность: Теоретические воззрения Бэнджамена Ли Уорфа // Новое в лингвистике. — М. — Вып. 1. — С. 199 – 212.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема: (на матеріалі перекладів творів Української літератури англійською мовою). - Львів: Вища шк., вид-во при Львів. ун-ті, 1983. - 175 с.
3. Потебня А. А. Из лекций по теории словесности: басня, пословица, поговорка. - Харьков, 1930. - 119 с.
4. Потебня А. А. Мысль и язык. - К.: Синто, 1993. - 190 с.
5. Серебренников Б. А. (ред) (1988) Роль человеческого фактора в языке (язык и картина мира).— М.: Наука.
6. Соколовская Ж. П. «Картина мира» в значении слов. «Семантический фанатизм» или «Катехизис семантики»? - Симферополь: Таврия, 1993. - 231 с.
7. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М.: Наука, 1986. - 143 с.
8. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. - 284 с.
9. Clyne M. Language and Society in the German-Speaking Countries. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press. - 1984
10. Clyne M. Pluricentric Languages. — Berlin / New York.- 1992. - 652 P.
11. Ebner J. Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch der österreichischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Wien / Zürich: Dudenverlag Bibliographisches Institut, 1980. — 252 S.

12. *Gipper H.* (1972) Gibt es ein sprachliches Relativitätsprinzip? Untersuchungen zur Sapir-Whorf Hypothese. — Frankfurt-am-Main: Fischer (Conditio humana).
13. *Hexelschneider E.* Interkulturelle Verständigung und Fremdsprachenunterricht // Deutsch als Fremdsprache.- 1986. - N 1. - S. 1-6.
14. *Kretschmer P.* Wortgeographie der hochdeutschen Umgangssprache. – Göttingen: Vandenhoeck. – 1969.
15. *Lötscher, Andreas.* Schweizerdeutsch: Geschichte, Dialekte, Gebrauch. – Frauenfeld; Stuttgart: Huber, 1983
16. *Meyer K.* Wie sagt man in der Schweiz? Wörterbuch der schweizerischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Zürich: Dudenverlag, 1989. — 380 S.
17. *Österreichisches Wörterbuch.*— Wien: Verlag Jugend und Volk, Österreichischer Bundesverlag, 1990. — 501 S.
18. *Pollak W.* Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher. - Wien: ÖGS//ISSS, 1992. – 170 S.
19. *Rash F.* Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. – 294 S.
20. *Schaf A.* (1964) Sprache und Erkenntnis . — Wien / Frankfurt / Zürich: Europa Verlag.
21. *Werlen I.* (2002) Sprachliche Relativität. – Tübingen / Basel: Francke.
22. *Wiesinger P.* (hrsg.) Das österreichische Deutsch. — Wien / Köln / Graz, Böhlau Verlag. - 1988.

Викладач

Остапович О.Я.